

PROFESIONALNI INTERESI UČENIKA U STRUKOVNIM ŠKOLAMA: KVALITATIVNI UVID IZ PERSPEKTIVE NASTAVNIKA

Iva ČERNJA RAJTER, Ivan DEVIĆ, Eta KRPAŃEC
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

UDK: 377.013.77(497.5)
377.011.33(497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 7. studenoga 2025.

Usklađenost profesionalnih interesa učenika sa strukom za koju se školuju važna je za njihovo zadovoljstvo, motivaciju i profesionalnu prilagodbu, no odrednice usklađenosti zasad su slabo istražene. Cilj je ovog istraživanja ispitati mišljenja strukovnih nastavnika o odrednicama, promjenama i načinima poticanja interesa učenika za odabrani strukovni program. Kvalitativnom metodologijom fokusnih grupa prikupljeni su podaci 52 nastavnika iz 8 strukovnih škola u Hrvatskoj. Sudionici navode da učenici često odabiru strukovne programe zbog ekstrinzičnih razloga, što rezultira niskom početnom usklađenosti profesionalnih interesa učenika i obilježja struke s tendencijom stagnacije ili opadanja te usklađenosti tijekom školovanja. Kao ključne odrednice za povećanje usklađenosti, sudionici ističu kurikularne promjene, naglašavajući nužnost uvođenja više praktične nastave te bolje povezivanje teorijskih znanja s praktičnim radom. Osim toga, ističu ulogu nastavnika i nastavnoga procesa u poticanju interesa učenika za struku. Ovaj rad pridonosi boljem razumijevanju odrednica usklađenosti profesionalnih interesa i struke te ističe važnost istodobnoga djelovanja na sustavnoj i interpersonalnoj razini kako bi se osnažio interes učenika za njihovu buduću struku.

Ključne riječi: usklađenost profesionalnih interesa i zanimanja, strukovno obrazovanje, nastavničke perspektive, metoda fokusne grupe

Iva Černja Rajter, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Marulićev trg 19, 10000 Zagreb, Hrvatska.
E-mail: icernja@pilar.hr

Istraživanja na hrvatskim uzorcima pokazuju konzistentno nizak interes učenika strukovnih škola za zanimanja za koja se školuju (Černja Rajter i sur., 2025). Budući da je podudarnost profesionalnih interesa i struke ključna za važne karijerne i životne ishode (Nye i sur., 2017), potrebno je istražiti čimbenike koji bi mogli osnažiti interes učenika za strukovni program za koji se školuju. Međutim, faktori koji pridonose skladu interesa i zanimanja još uvijek nisu dovoljno istraženi (Černja Rajter i sur., 2025; Spokane, 1985; Su i Nye, 2017). Posebice nedostaje istraživanja usmjerenih na školski kontekst i ulogu nastavnika u poticanju sklada učeničkih interesa i struke, s obzirom na to da se radi o najvažnijem razvojnom kontekstu za adolescente. Zato ovo istraživanje, utemeljeno na teoriji izbora zanimanja (Holland, 1985), teoriji konstrukcije karijere (Savickas, 2005) i teoriji profesionalnog razvoja (Super, 1953, 1990), ima za cilj ispitati perspektivu strukovnih nastavnika o skladu učeničkih profesionalnih interesa i struke za koju se školuju te o ulozi škole i nastavnika u poticanju snažnije usklađenosti.

Strukovno obrazovanje u Hrvatskoj

Po završetku osnovnoškolskog obrazovanja u Hrvatskoj učenici mogu upisati gimnazijsko ili strukovno srednje obrazovanje. Većina učenika, oko 70 % njih, upisuje strukovne programe (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025a) koji ih pripremaju za ulazak na tržište rada kroz usvajanje teorijskih znanja i praktičkih vještina za obavljanje određenog zanimanja (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025b). Strukovno obrazovanje može trajati od dvije do pet godina, ovisno o složenosti zanimanja (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025b). Iako nakon završetka školovanja učenici strukovnih smjerova mogu započeti karijeru, mnogi se odlučuju pokušati upisati fakultetsko obrazovanje, no tek manjina uspijeva (Matković i Šabić, 2022). Najvažniji kriterij upisa na fakultet jesu ocjene u srednjoj školi i rezultati Državne mature. Učenici strukovnih škola uglavnom imaju slabije ocjene i rezultate na Državnoj maturi u usporedbi s gimnazijalcima (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025a), a mnogi nemaju ni priliku izaći na Državnu maturu, jer joj mogu pristupiti samo učenici četverogodišnjih i petogodišnjih strukovnih smjerova (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025b). Zato većina ne nastavlja obrazovanje na fakultetskoj razini, a oni koji i nastave školovanje često upisuju fakultete u istim sektorima kao što je bilo i njihovo strukovno obrazovanje (Matković i Šabić, 2022). Dakle, mnogi učenici ostaju u struci koju su odabrali upisom u strukovnu školu, što naglašava važnost da im ta struka bude dugoročno zanimljiva i poželjna.

Sklad profesionalnih interesa i školske okoline

Prema Hollandovoj teoriji izbora zanimanja (Holland, 1985), ključna odrednica pozitivnih karijernih ishoda jest sklad između profesionalnih interesa pojedinca i karakteristika zanimanja kojim se pojedinac bavi. U kontekstu strukovnog obrazovanja, to bi značilo da će dugoročno bolje ishode imati učenici koji imaju visok interes za struku za koju se školuju. Primjerice, ako učenik ima razvijen umjetnički interes, bit će uspješniji i motiviraniji u strukovnim smjerovima poput grafičkoga dizajna ili fotografije nego u elektrotehničkom ili ekonomskom smjeru. Ova pretpostavka utemeljena na teoriji izbora zanimanja (Holland, 1985) pokazuje se točnom u empirijskim ispitivanjima. Primjerice, metaanalitički podaci pokazuju da je podudarnost profesionalnih interesa i karakteristika zanimanja povezana s pozitivnim ishodima, poput akademskoga dostignuća, uspješnosti na poslu te zadovoljstava poslom (Nye i sur., 2017). Slijedom toga, trebalo bi težiti da učenici strukovnih škola upišu smjerove za koje imaju interes, no pokazuje se da u hrvatskom kontekstu nije tako (Černja Rajter, 2022; Černja Rajter i sur., 2025). Dodatno, malobrojna longitudinalna istraživanja pokazala su da razina toga sklada većinski stagnira tijekom školovanja (Černja Rajter i sur., 2025; Tracy i Robbins, 2006; Wille i sur., 2014). Ukratko, mnogi se učenici školuju za struke koje ih ne zanimaju i tijekom školovanja ne postaju zainteresiraniji za ta zanimanja.

Uloga škole i nastavnika u poticanju interesa učenika za struku

Kako bismo bolje objasnili ovaj negativni trend, ključno je utvrditi faktore koji bi mogli potaknuti snažniju podudarnost interesa učenika i struke za koju se školuju. Autori na ovom području slažu se da su kontekstualni faktori ključni u njezinu osnaživanju (Holland, 1997; Savickas, 2005; Super, 1953, 1990). Primjerice, Teorija konstrukcije karijere (Savickas, 2005) naglašava važnost iskustva i socijalnih interakcija u karijernom razvoju. Prema teoriji, određena iskustva i interakcije mogu potaknuti karijerni rast, dok druga dovode do stagnacije. Tako profesionalni izazovi, istraživanje i podrška osnažuju interes za pojedini karijerni put, a frustracija i monotonost rezultiraju manjkom interesa za trenutačnu karijeru. Sličan pogled nudi i Teorija profesionalnog razvoja (Super, 1953, 1990), koja ističe važnost okoline za izvršavanje razvojnih zadataka profesionalnog razvoja. Teorija pretpostavlja da se adolescenti u srednjoškolskom obrazovanju nalaze u *istraživačkoj fazi* profesionalnog razvoja, u kojoj je ključan razvojni zadatak kristalizacija njihovih profesionalnih interesa. Super (1953, 1990) ističe da je škola ključan kontekst za svladavanje ovoga razvojnog zadatka.

Iako postoji teorijski konsensus o tome da je poticajna okolina važan izvor podudarnosti interesa sa strukom, istraživanja su se dosad u većoj mjeri bavila ishodima nego odrednicama podudarnosti profesionalnih interesa i zanimanja (Černja Rajter i sur., 2025; Spokane, 1985; Su i Nye, 2017). Pri tome je osobito zanemareno na koji način škola utječe na karijerni put (Joho i sur., 2024; Zhang i sur., 2018, 2021; Wong i sur., 2021), unatoč teorijskoj relevantnosti školske okoline u razdoblju adolescencije (Super 1953, 1990). Prema tome, prvi korak u adresiranju ovoga slabo istraženog područja jest definirati aspekte školske okoline koji pridonose oblikovanju profesionalnih interesa i poticanju njihove snažnije podudarnosti sa strukom.

Za početak, ključnu ulogu mogli bi imati faktori povezani s poticajnosti nastavnoga procesa – primjerice, struktura kurikuluma i dostupni resursi. Prema teoriji konstrukcije karijere (Savickas, 2005), zanimljiva nastava koja potiče razvoj kompetentnosti trebala bi osnaživati interes učenika za odabrani karijerni put. Istraživanja usmjerena na zadovoljstvo učenika strukovnim programima to i potvrđuju: učenicima je poticajna praktična relevantnost naučenog (Schaap i sur., 2012). Učenicima je važno da uče znanja i vještine koje mogu primijeniti te da imaju praksu u kojoj imaju uvid u "stvarnost" svoje struke. Nadalje, učenike motivira kad imaju pristup kvalitetnim materijalima za učenje, opremi za rad i drugim resursima koji im daju priliku za razvoj stručnih kompetencija (Grundall i Mack, 2023; Zhang i sur., 2020). Dakle, faktori povezani s nastavnim procesom mogli bi biti ključni i u poticanju interesa.

Druška skupina školskih čimbenika koji bi mogli poticati sklad učeničkih interesa i struke odnosi se na karijernu podršku koju učenici dobivaju od nastavnika. Prema Savickasovoj teoriji, socijalne interakcije ključne su u konstruiranju vlastite karijere (Savickas, 2005), stoga bi podržavajući nastavnici mogli imati važnu ulogu u oblikovanju interesa učenika. Primjerice, prema nekim istraživanjima učenici čak navode karijernu podršku nastavnika kao važniju od roditeljske i obiteljske podrške (Zhang i sur., 2018). Učenici smatraju da im nastavnici pomažu u karijernom razvoju kroz poticanje istraživanja vlastitih interesa, pružanje informacija o svijetu rada, emocionalnu potporu i motiviranje te im služe kao uzori u karijeri (Wong i sur., 2021, 2022; Zhang i sur., 2018, 2022). Iako istraživanja ističu važnost nastavnika u karijernom razvoju učenika, broj istraživanja u ovom području još je uvijek relativno malen (npr., Joho i sur., 2024; Zhang i sur., 2018, 2021; Wong i sur., 2021). Tako uvidom u relevantnu literaturu nismo naišli ni na jedno istraživanje usmjereno na ulogu nastavnika u osnaživanju učeničkog interesa za struku. Zato treba više uvida u to

koja nastavnička ponašanja i na koji način pridonose poticanju profesionalnih interesa učenika.

Cilj istraživanja

Uvidom u literaturu pokazalo se da učenici strukovnih škola imaju relativno nizak interes za strukovne programe koje su upisali te da čimbenici koji pridonose takvoj neusklađenosti interesa i struke nisu osobito istraživani (Černja Rajter i sur., 2025). Na temelju Savickasove teorije konstrukcije karijere (Savickas, 2005) i Superove teorije profesionalnog razvoja (Super, 1953, 1990) te spoznaje iz novijih istraživanja (Joho i sur., 2024; Zhang i sur., 2018, 2021; Wong i sur., 2021) odlučili smo istražiti faktore u školskoj okolini koji pridonose skladu interesa i struke učenika. Budući da se radi o relativno novom i neistraženom području, odlučili smo se koristiti kvalitativnom metodologijom koja će pružiti općenit uvid u relevantne čimbenike za poticanje interesa (Zhang i sur., 2018). Pri tome smo se odlučili usmjeriti na perspektivu strukovnih nastavnika, koji su osobito vrijedan izvor informacija s obzirom na svoj svakodnevni uvid u profesionalne interese svojih učenika. Unatoč tome, rijetko su uključeni u ispitivanja vezana uz karijerni razvoj (Zhang i sur., 2020). Stoga je cilj ovog istraživanja metodom fokusnih grupa ispitati perspektivu strukovnih nastavnika o skladu učeničkih profesionalnih interesa i struke za koju se školuju te o ulozi škole u poticanju snažnije podudarnosti. Ovaj smo cilj operacionalizirali kroz tri istraživačka pitanja:

1. Kako nastavnici procjenjuju početni interes, izvore interesa i promjene interesa učenika za upisani strukovni program?
2. Kakav nastavni proces potiče interese učenika prema nastavnicima?
3. Kakav je, prema nastavnicima, njihov osobni doprinos razvoju interesa učenika?

METODA

Sudionici

U istraživanju je provedeno 8 fokusnih grupa sa strukovnim nastavnicima iz srednjih strukovnih škola u Hrvatskoj, pri čemu je u svakoj školi organizirana po jedna fokusna grupa. Škole su birane tako da pokrivaju različita polja djelatnosti. U odabranim školama učenici su se školovali za 28 zanimanja iz područja javne uprave, turizma, ugostiteljstva, pomorstva, obrtništva, strojarstva, prehrambene tehnologije, medicine i geodezije. Od odabranih škola četiri su se nalazile u Zagrebu te

po jedna u Bjelovaru, Splitu, Šibeniku i Pučišćima. Ukupno je u fokusnim grupama sudjelovalo 52 strukovnih nastavnika. U svakoj fokusnoj grupi sudjelovalo je između 5 i 10 nastavnika stručnih predmeta, s radnim iskustvom koje se kretalo od nekoliko mjeseci do 30 i više godina. Staž nastavnika u pojedinoj školi varirao je od 1 mjeseca do 30 godina.

Sudionici su odabrani namjernim uzorkovanjem uz pomoć stručnih suradnika. Na taj se način s raznih strukovnih područja odabralo one koji predaju drugačije skupine predmeta i imaju različito radno iskustvo. Nakon provođenja osam fokusnih grupa, teme razgovora uvelike su se ponavljale, čime je potvrđena uspješnost saturacije.

Postupak

Fokusne grupe provedene su uživo u prostorima škola tijekom veljače 2025. godine, u okviru projekta *VETFIT – Usklađenost interesa učenika i strukovnih srednjoškolskih programa: mjerenje, praćenje, uzroci i posljedice kongruencije*, financiranog iz programa *NextGeneration EU*.

Istraživanje je dobilo odobrenje Etičkoga povjerenstva Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar (br. 11-73/24-862) te suglasnost za provedbu istraživanja Ministarstva znanosti i obrazovanja (URBROJ: 533-05-24-0004). Sudjelovanje je bilo dobrovoljno, a svi su sudionici potpisali obrazac informiranoga pristanka, u kojem su bili upoznati s ciljevima istraživanja, povjerljivosti podataka, dobrovoljnosti sudjelovanja i zaštitom privatnosti.

Fokusne grupe trajale su između 60 i 90 minuta. Moderator je pratio polustrukturirani vodič i poticao ravnomjerno sudjelovanje sudionika, dok je zapisničar bilježio ključne izjave. Fokusne su grupe snimane audiom, a snimke su potom transkribirane i anonimizirane.

Instrument

Za potrebe ovog istraživanja izrađen je polustrukturirani vodič (Prilog). Nakon uvodnoga dijela, u kojem su se sudionici predstavili, uslijedila su pitanja grupirana u četiri tematske cjeline koje su odražavale glavne probleme istraživanja:

- Početni interes učenika za strukovni program i promjene kroz vrijeme
- Nastavni proces i poticanje interesa učenika
- Osobni doprinos nastavnika razvoju interesa učenika
- Mogućnosti zapošljavanja učenika nakon završetka strukovnog obrazovanja

Moderator se pridržavao struktura iz vodiča, ali je postavljao i dodatna potpitanja kada je trebalo razjasniti neki odgovor ili potaknuti sugovornike da elaboriraju svoje stavove.

Analiza podataka

U analizi smo slijedili okvir tematske analize kako su ga definirali Braun i Clarke (2006), koji predviđa više faza kodiranja i interpretacije. Prije kodiranja svi su transkripti fokusnih grupa detaljno pročitani nekoliko puta, kako bi se dvoje istraživača, koji su provodili analizu, upoznali s podacima i stekli početni dojam o potencijalno važnim nalazima. Kodiranje je provedeno tako da smo prolazili kroz transkripte i označavali relevantne jedinice značenja (riječi, fraze ili cijele izjave povezane s istraživačkim pitanjima), pripisujući im kodove. Kodiranje je neovisno provelo dvoje istraživača, nakon čega su usporedili i uskladili kodove. Neslaganja u kodiranju riješena su raspravom i postizanjem konsensusa. Nakon početnoga kodiranja, kodovi su organizirani u kategorije. Primijenjen je induktivan pristup, što znači da su se kodovi i kategorije izvodile iz podataka, umjesto oslanjanja na unaprijed zadane teme. Kodovi i kategorije zatim su se iterativno dorađivali i objašnjavali, dok istraživači nisu postigli konsensus. Na kraju analize odabrani su citati koji ilustriraju ključne aspekte pojedine teme.

REZULTATI I RASPRAVA

Kroz fokusne grupe ispitana je perspektiva strukovnih nastavnika o usklađenosti interesa učenika s upisanim strukovnim programom te o načinima poticanja usklađenosti. Rezultati istraživanja bit će prikazani i raspravljeni unutar tri postavljena istraživačka pitanja.

Početni interes učenika za strukovni program i promjene interesa kroz vrijeme

Prvi cilj rada bio je ispitati uvide nastavnika u početni interes učenika za strukovni program te promjene tog interesa (Tablica 1). Nastavnici su izvijestili da je početni interes za strukovni program kod većine učenika nizak, a iznimku čini manji dio učenika za koje nastavnici navode da su najčešće od početka visoko motivirani. Ovi su nalazi konzistentni s prijašnjim rezultatima istraživanja na učenicima (Černja Rajter i sur., 2025).

Nastavnici navode da je manji broj učenika intrinzično motiviran, ali da ih većina odabire strukovno zanimanje zbog ekstrinzičnih razloga (utjecaj roditelja, prijatelja, loš prijašnji uspjeh, blizina škole, privlačnost medijske slike o struci i sl.). Prema Hollandovoj teoriji (1985), optimalno usklađivanje interesa i obrazovnog okruženja ključno je za zadovoljstvo i uspjeh. Nalazi da učenici često biraju programe iz ekstrinzičnih razloga sugeriraju nisku početnu usklađenost interesa i struke, što povećava rizik od nezadovoljstva i slabije motivacije tijekom školovanja.

Kategorija	Kod	Reprezentativni citati sudionika
Intrinzična motivacija	Istinsko zanimanje za struku i altruizam	"To su djeca koja su uglavnom visoko motivirana za rad u zdravstvenoj struci"
	Altruizam	"... kažu da žele pomagati i da su osjetili da se žele time baviti"
Ekstrinzična motivacija	Loš raniji školski uspjeh	"Upisali su ovo zato što ne žele upisati gimnaziju." "Neki su došli... zbog ocjena..."
	Praktični razlozi	"Iz nekih praktičnih razloga upisuju... ipak kad završite ... imate gotovo zanimanje"
	Utjecaj okoline (roditelji, vršnjaci, mediji)	"Neki su došli zbog roditelja..." "Ima ih dosta koji su upisali zato što je otac to." "Mislim da su na kuhare puno utjecali ovi showovi tipa MasterChef ..."
	Nedostatak informacija	"Oni uopće nemaju osjećaj koliko je to posla... dođu s neakvim TikTok razmišljanjima"
	Nerealna početna očekivanja	"Nerealna očekivanja, najčešće nisu svjesni što su upisali." "Nisu svjesni zapravo što te struke nose"
	Promjene interesa	
Promjene interesa	Pad interesa kroz vrijeme	"Kad jesu zainteresirani za struku, nekako pada s godinama taj interes." "Ta motivacija ... pomalo opada u četvrtom razredu i u petom je možda najniža" "u 95 % slučajeva... interes nekako pada s godinama."
	Rast interesa	"Vremenom se ipak iskristalizira... znaju prema kud bi išli – ili će na njegu tijela ili lica ili baš na nokte i šminku." "Ima primjera učenika koji startaju loše, pa se onda isto tako probude." (kasnija zainteresiranost)
	Kontinuirani interes	"Od njih 100... možda 15 % hoće biti frizer, tih 15 % ... s njima nema nikakvog problema i s njima se lijepo radi."

• TABLICA 1
 Kodovi za interes za
 strukovni program i
 promjene interesa
 kroz vrijeme

Nadalje, nastavnici ističu da učenici upisuju strukovne programe bez jasne predodžbe o zanimanju, s nedovoljno informacija o struci i s nerealnim očekivanjima. Ovi su nalazi u skladu s prethodnim istraživanjima, koja upućuju na to da su učenici koji upisuju strukovne programe nedovoljno motivirani i nedovoljno informirani o odabranom zanimanju (Bentsalo i sur., 2024; Sarimehmet i sur., 2021; Stellmacher i sur., 2025; Yan i sur., 2025). Istraživanja profesionalnog razvoja i profesionalne zrelosti učenika završnih razreda osnovnih škola u Hrvatskoj pokazuju da je razina profesionalne zrelosti učenika niska (Babarović i Šverko, 2011), da se pri donošenju odluka o izboru srednje škole učenici susreću s mnogim poteškoćama te da se u svojoj odluci oslanjaju prije svega na roditelje, uz ocjene kao ključan faktor izbora (Babarović i Šverko, 2016).

Nastavnici naglašavaju da kod mnogih učenika interes za struku tijekom školovanja stagnira ili opada, što su pokaza-

la i ranija istraživanja (Černja Rajter i sur., 2025; Tracy i Robins, 2006; Wille i sur., 2014). Tvrde da je porast motivacije prisutan samo kod manjega broja učenika. Nizak interes za struku općenito i pad interesa može se objasniti niskom početnom motivacijom, nepromišljenim odabirom školskoga programa, školskim zadacima koji su percipirani kao zahtjevni i lošijim uspjehom učenika (Bentsalo i sur., 2025; Eegdeman i sur., 2025). Takvi nalazi upućuju na to da se usklađenost interesa i školskoga programa kod većine učenika ne razvija spontano tijekom školovanja, nego zahtijeva sustavno i ciljano poticanje kroz obrazovni proces.

Porast interesa koji je vidljiv kod manjega broja učenika nastavnici objašnjavaju pozitivnim praktičnim iskustvima te osvještavanjem mogućnosti dobre zarade i profesionalnoga napredovanja u struci. U skladu s tim, i druga istraživanja pokazuju da su praktična iskustva, poput stručne prakse i terenskoga rada, umjereno do visoko povezana s motivacijom učenika za učenje struke (Fauzan i sur., 2023; Popov, 2025).

Ukratko, nalazi pokazuju da po mišljenju nastavnika većina učenika strukovnih škola započinje obrazovanje s niskim ili nejasnim interesom za odabranu struku, pri čemu prevladavaju ekstrinzični motivi i nedostatak informacija o zanimanju. Tijekom školovanja interes kod dijela učenika dodatno opada, dok se kod manjega broja povećava zahvaljujući pozitivnim praktičnim iskustvima i profesionalnom sazrijevanju. Konzistentno sa Savickasovim (2005) i Suprovim (1953, 1990) pretpostavkama, ovakav obrazac upućuje na to da interes za struku nije statičan, nego da se može razvijati pod utjecajem relevantnih iskustava i sustavne podrške, što otvara prostor za intervencije koje ciljano jačaju usklađenost interesa i obrazovnoga programa. Dakako, treba uzeti u obzir da nastavnici nemaju potpun uvid u učeničke interese, s obzirom na to da se radi o učeničkim unutarnjim stanjima. Moguće je da nastavnici krivo procjenjuju učeničke interese te izvor tog interesa. Ipak, na valjanost naših nalaza upućuje to što su nastavnički uvidi uvelike usklađeni s nalazima istraživanja u kojima su učenici izvještavali o svojim profesionalnim interesima.

Nastavni proces i poticanje interesa učenika

Budući da se usklađenost profesionalnih interesa sa strukom mijenja kroz vrijeme, u sljedećem dijelu istraživanja usmjerili smo se na odrednice interesa za struku (Tablica 2).

Za početak, nastavnici percipiraju da načinom izvođenja nastave mogu utjecati na interese učenika. U pogledu kurikula, s jedne se strane spominje da je prevelik naglasak stavljen na teoriju s premalo prakse, dok drugi navode da je upravo stjecanje teorijskoga znanja nedovoljno naglašeno u kurikulumima. Nastavnici se slažu da su potrebne promjene te da

● TABLICA 2
 Kodovi za čimbenike
 nastavnoga procesa u
 razvoju interesa

je važno da je kurikulum usklađen s interesima i potrebama učenika. Iz ranijih istraživanja poznato je da učenici aktivnije sudjeluju u nastavi kad kurikulum doživljavaju relevantnijim (Crumpton i Gregory, 2011; Finn, 1989; Tinto, 2017).

Kategorija	Kod	Reprezentativni citati sudionika
Kurikulum i interesi učenika	Sadržaj kurikuluma	"Sadašnji kurikulum je prepun informacija ... to je svedeno na to da oni moraju učiti gomile informacija – skratiti, smanjiti na osnovna, temeljna znanja." "Mislim da je premalo teorije ... oni teoriju tu ne usvoje dobro i onda dođu nama na praktičnu nastavu a nemaju tu bazu"
	Povezanost teorije i prakse	"... kad se krene raditi nešto konkretnije, vrati se motivacija." "Praktična nastava i to zbog čega su došli – to ih drži. Kada vide nešto opipljivo, što su sami napravili, odmah ih to više zainteresira."
Uvjeti izvođenja nastave	Opremljenost škole (materijalni resursi)	"Imamo simulatore, VR naočale ... oni imaju u virtualnoj realnosti, mogu hodati svuda, što je super stvar." "Što se tiče kuharstva, mi smo 100% opremljeni, sve najnovije tehnike imamo" "opremljenost je izvrsna ... imamo sve, pratimo trendove"
	Organizacija nastave	"Organizacija nastave u jednoj smjeni... da djeca imaju kvalitetan obrok u školi ... da nisu 10-12 sati u pogonu bez ručka i mjesta da se malo rasterete. ... To se odražava na njihov umor i motivaciju." "Nama je opremljenost dobra u odnosu na prostor koji imamo. Nama je prostor kardinalni problem. ... Počinjemo u pola osam, završavamo u osam (uvečer). Neki i kasnije."

Snažniji interes učenika najviše je motiviran praktičnim radom, poput praktičnih vježbi, vježbi u kabinetima, terenske nastave ili simulacije stvarnih radnih zadataka. Nastavnici kao problem navode nedovoljnu uravnoteženost između teorije i prakse, što smatraju važnim za poticanje interesa za strukovni program. Smatraju da kad teorija nije povezana s praktičnom nastavom, učenici teže vide smisao i gube interes. Stoga naglašavaju važnost za integraciju znanja i prakse te primjenu teorijskih znanja za povećanje interesa učenika. Nastavnički prijedlozi za jače povezivanje teorije i prakse upućuju na važnost stvaranja razvojnih prilika koje podupiru konstrukciju profesionalnog identiteta (Savickas, 2005). Ranija istraživanja pokazuju da učenici u strukovnom obrazovanju često nailaze na poteškoće u povezivanju teorijskih znanja i praktičnih vještina (Schaap i sur., 2012). Ovi nalazi sugeriraju da za razvoj interesa nije dovoljno samo mijenjati udjele teorije i prakse u kurikulumu nego je ključno osigurati njihovu međusobnu integraciju i omogućiti nastavnicima veću fleksibilnost u prilagodbi sadržaja interesima učenika.

Nadalje, nastavnici uvjete izvođenja nastave percipiraju kao važne u poticanju interesa učenika. Istaknuli su da su nepovoljni uvjeti, poput nedostatka prostora, nedostatak opreme i pretrpanog rasporeda, negativno povezani s motivacijom učenika. Takvi strukturni nedostaci otežavaju stvaranje poticajnog obrazovnog okruženja i mogu dugoročno smanjiti profesionalnu angažiranost učenika. Ističu da dostupnost modernih alata i opreme može olakšati izvođenje nastave i približiti učenicima struku. Nastavnici u dobro opremljenim školama naglašavaju da je prednost dobrih uvjeta mogućnost učenja na najnovijoj opremi. Drugi, nedostatak opreme, ne vide nužno kao ograničenje, nego ističu snalažljivost u radu s postojećom opremom. Zaključujemo, iako individualna prilagodba i snalažljivost nastavnika mogu ublažiti negativne učinke loših uvjeta, dugoročno osiguravanje primjerene obrazovne infrastrukture ostaje nužan preduvjet za razvoj interesa.

Ono za što nadalje smatraju da smanjuje interes učenika jest neadekvatna organizacija rada. Smjenski rad, veličina i uređenost prostora te popratni sadržaji (kantina, dvorana) utječu na motivaciju. Prema mišljenju nastavnika, pretrpan raspored (npr. zbog dijeljenja praktikuma) i loša infrastruktura mogu demotivirati učenike. Poboljšanja, poput jednosmjenske nastave, uređenja prostora i opreme, kao i uređenja mjesta za odmor, navedeni su kao potencijal za poboljšanje učeničkih interesa. Kao dodatne načine poticanja interesa sudionici još navode projektni rad, natjecanja, stručna putovanja, organizirane posjete vanjskim ustanovama i gostujuća predavanja stručnjaka iz prakse. Nastavnici ističu da učenici dobro reagiraju na takve sadržaje, jer tako vide širu sliku struke.

U skladu s pretpostavkama teorije konstrukcije karijere (Savickas, 2005) može se zaključiti da mogućnost razvoja kompetentnosti i izazovnost programa imaju ključnu ulogu u poticanju interesa. Specifično, kvaliteta nastavnoga procesa i uravnotežen odnos teorijskih i praktičnih sadržaja snažno utječu na interes učenika za struku. Osiguravanje adekvatnih uvjeta rada i suvremenih nastavnih sredstava pridonosi stvaranju poticajnog okruženja za učenje. Međutim, uz strukturne i kurikularne čimbenike, važnu ulogu u razvoju interesa učenika ima i osobni doprinos nastavnika.

Osobni doprinos nastavnika razvoju interesa učenika

Nastavnici svoj osobni doprinos u poticanju interesa učenika za strukovni program smatraju vrlo snažnim (Tablica 3).

Nastavnici navode da se služe individualiziranim pristupom u radu s učenicima, usmjeravaju se na specifične potrebe učenika te ih usmjeravaju na ono u čemu su najuspješniji. Osim toga, nastavnici svojim osobnim primjerom i entuzijazmom nastoje motivirati učenike, demonstrirajući profesional-

● TABLICA 3
Kodovi za osobni
doprinos nastavnika u
motivaciji učenika

no ponašanje i radne navike. Aktivno uključivanje učenika u nastavu kroz rasprave i praktičan rad, uz stalno ohrabrivanje i pohvale za uloženi trud, ima po njihovu mišljenju pozitivan učinak na razvoj interesa. Umjesto metoda usmjerenih na nastavnika, nastavnici se služe zadacima koji aktivno uključuju učenike: grupni rad, simulacije, natjecanja, projekti, digitalni kvizovi (npr. Kahoot). Ranija istraživanja potvrđuju važnost nastavničke uloge u strukovnom obrazovanju (Wong i sur., 2021, 2022; Zhang i sur., 2018, 2022), pri čemu se pokazalo da pozitivna očekivanja i aktivna podrška nastavnika pridonose osjećaju pripadnosti školi, što se pokazalo važnim za ustrajanje učenika u odabranom obrazovnom programu (Schmid i sur., 2021).

Kategorija	Kod	Reprezentativni citati sudionika
Poticanje interesa učenika za strukovni program	Povezivanje gradiva sa stvarnim životom	"Doslovno, ja im kažem primjer gdje će im to trebati u životu i kako to mogu iskoristiti ..."
	Korištenje novih metoda rada	"Pokušavamo ih zainteresirati... koristimo i neke igre, Kahoot ... možemo i pozitivno iskoristiti mobitel u nastavi, ali ipak ih to (dugoročno) demotivira."
	Individualni pristup i pohvale	"Kad on napravi nešto dobro i vidi da je netko to prepoznao, to mu digne motivaciju puno, puno više." (nastavnica o važnosti nagrade i priznanja)
	Mentorski odnos i podrška	"Stalno im pričam. Stalno mi govore da zvučim kao njihova mama ... 'Šad ti je prilika, iskoristi je ...'" (nastavnica učenicima uporno ponavlja savjete i brine za njih)
Reakcija na pad interesa učenika	Učenici bez motivacije	"Postoji skupina učenika koja je totalno nezainteresirana i teško se ikakvim načinom mogu motivirati." "Ako neki učenik nije motiviran za struku i nezainteresiran, teško se njega ikakvim načinima može motivirati' ... uvijek ima jedan ili više takvih ... ne znam kak' (ih) motivirati." "ne mogu 20 minuta biti fokusirani ... bez da posegnu za telefonom".
	Motivacijske strategije i prilagodba pristupa učeniku	"Kad vidim da gube interes, pokušam ubaciti nešto novo – neki projekt, natjecanje, bilo što da ih trgne."
Potrebni resursi i podrška za razvoj interesa učenika	Angažiranje vanjskih stručnjaka	"Po meni bi velika pomoć bila kad bi imali više vanjskih suradnika, stručnjaka koji bi došli održati sat, jednom mjesečno ... Predstaviti svoju firmu, kako se radi ... to bi bilo korisno."
	Stručna služba	"Imamo stručnu službu ... ali ja imam osjećaj da ih trebamo sve više i više ..."

Nastavnici su uočili da postoje učenici koji su potpuno nezainteresirani i s njima je najteže raditi. Gotovo u svakoj fo-

kusnoj grupi spomenuto je da su određeni učenici potpuno nezainteresirani. Nastavnici se u radu s takvim učenicima osjećaju nemoćno, ali pokušavaju i s takvim učenicima izgraditi odnos, ponekad kroz neformalne razgovore i ispitivanja njihovih potreba. Kada primijete da je učenik izgubio interes, nastavnici poduzimaju svakojake korake, mijenjaju pristup poučavanja (ubacivanje praktičnih sadržaja ili projekata), razgovaraju s takvim učenicima i njihovim roditeljima ili ih upućuju u stručnu službu. Uključivanje vanjskih stručnjaka/gostiju u nastavni proces pokazalo se poticajnim.

Nastavnici smatraju da osobni angažman, profesionalna refleksija i fleksibilnost imaju ključnu ulogu u razvoju interesa učenika za struku. Uloga nastavnika u ovom kontekstu nadilazi prenošenje znanja, ona uključuje mentorsku, emocionalnu i razvojnu dimenziju rada s učenicima, što je u skladu s konceptima profesionalnog osnaživanja i podrške u razvoju karijere (Savickas, 2005; Wong i sur., 2021). Nastavnici su izvijestili da je nužno kontinuirano prilagođavati metode rada individualnim potrebama učenika te stvarati poticajno i podržavajuće okruženje koje pridonosi povećanju motivacije i razvoju pozitivnoga stava učenika prema strukovnom obrazovanju u cjelini. U tom kontekstu, osobni doprinos nastavnika može se smatrati jednim od temeljnih čimbenika kvalitete strukovnog obrazovanja i dugoročnoga profesionalnog razvoja učenika.

Zaključno, rezultati pokazuju da nastavnici razvoj interesa učenika smatraju procesom koji uvelike ovisi o interakciji individualnih sklonosti učenika i poticajnoga školskog okruženja. Nastavni pristup usmjeren na aktivno uključivanje učenika i povezivanje gradiva s praktičnim kontekstom, potkrijepljen kontinuiranom podrškom nastavnika, može unaprijediti usklađenost interesa učenika s odabranim strukovnim smjerom, što je u skladu s Hollandovom teorijom (Holland, 1997). Istodobno, poticanjem učenika da istražuju i razvijaju vlastite interese nastavnici pridonose profesionalnom razvoju učenika, što je u skladu sa Savickasovom teorijom konstrukcije karijere (Savickas, 2005), jer kroz individualizirani pristup, osobni angažman i mentorsku ulogu, nastavnici stvaraju kontekst u kojem učenici imaju priliku istražiti vlastite interese, prepoznati vlastite snage i povezati ih s profesionalnim mogućnostima. Time se potvrđuje da su nastavnici ključna spona između obrazovnoga konteksta i osobnih interesa učenika. Kroz svoju ulogu u poticanju usklađenosti interesa i oblikovanju profesionalnog identiteta učenika oni osiguravaju da se početni interes ne samo održi nego i razvije u trajnu motivaciju integriranu u učenikov karijerni put.

Ograničenja istraživanja

Unatoč vrijednim uvidima koje ovo istraživanje pruža u razumijevanje sklada interesa učenika i odabranoga strukovnog programa iz perspektive strukovnih nastavnika, treba istaknuti nekoliko metodoloških ograničenja. Prvo, iako je obuhvaćen relativno širok spektar škola i nastavnika, uzorak nije reprezentativan, što ograničava mogućnost generalizacije nalaza. Kvalitativna priroda istraživanja omogućuje dubinsko razumijevanje fenomena, ali ne pruža mogućnost kvantitativne provjere odnosa među varijablama, što bi moglo dodatno osnažiti interpretaciju rezultata. Nadalje, svi podaci temelje se na percepcijama nastavnika, dok perspektive učenika kao ključnih aktera u procesu razvoja sklada interesa i programa nisu bile uključene. Budući da su učenički interesi, motivacija i zadovoljstvo unutarnji procesi, moguće je da nastavnici nemaju dobar uvid u njih, neovisno o količini vremena koje provedu s učenicima. Također, moguće je da su nastavnici, osobito na pitanja uz ulogu nastavnika u poticanju interesa, odgovarali na socijalno poželjan način. Takvo odgovaranje moglo je dovesti do pristranoga prikazivanja nastavničkih praksi kojima se koriste ili naglašavanja vanjskih faktora kao glavnih izvora nezadovoljstva i nezainteresiranosti učenika. Zbog toga se za buduća istraživanja preporučuje uključivanje perspektive učenika, kako bi se dobio cjelovitiji uvid u interese učenika za strukovne programe za koje se školuju. Longitudinalni pristupi omogućili bi praćenje promjena kroz vrijeme, dok bi kombinacija kvalitativnih i kvantitativnih metoda osnažila pouzdanost nalaza.

Praktične implikacije

Dobiveni nalazi upućuju na potrebu sustavnoga pristupa razvoju usklađenosti interesa učenika i strukovnoga programa. Uvođenje više praktične nastave i bolje povezivanje teorijskih sadržaja s realnim radnim kontekstom može povećati motivaciju i profesionalnu usmjerenost učenika. Nastavnici imaju ključnu ulogu u tom procesu, stoga je važno osigurati kontinuirano stručno usavršavanje koje ih osnažuje za aktivno poticanje interesa učenika. Na razini obrazovnoga sustava, preporučuje se revidiranje kurikuluma s naglaskom na fleksibilnost, relevantnost i usklađenost s tržištem rada, čime se stvara poticajnije okruženje za razvoj dugoročne profesionalne kongruentnosti.

ZAKLJUČAK

Istraživanje pokazuje da nastavnici smatraju kako interes učenika za struku nije statičan, nego se on oblikuje i mijenja tijekom školovanja pod utjecajem više čimbenika. Nastavnici smatraju da učenici često upisuju strukovne programe bez jasne

predodžbe o budućem zanimanju, što rezultira niskom početnom usklađenošću između njihovih profesionalnih interesa i odabranog obrazovanja. Nastavnici ističu kurikulum i nastavni proces kao ključne čimbenike za poticanje i održavanje interesa učenika. Primjerice, naglašavaju opremljenost i dobre uvjete u školi, integraciju teorijskih sadržaja s realnim radnim kontekstima te fleksibilnost kurikuluma usmjerenog na razvoj relevantnih vještina kao neke od faktora koji povoljno utječu na učenički interes. Sudionici također ističu doprinos nastavnika kao važan čimbenik u razvoju usklađenosti između interesa učenika i odabranoga programa. Nastavnici smatraju kako primjena raznolikih nastavnih metoda, izgradnja podržavajućih odnosa te stvaranje prilika za individualizirano učenje potiču učenički interes.

Financiranje

Ovo istraživanje provedeno je u sklopu projekta "Usklađenost interesa učenika i strukovnih srednjoškolskih programa: Mjerenje, praćenje, uzroci i posljedice kongruencije (VETFIT)", koji je u cijelosti financiran iz programa *NextGeneration EU*.

PRILOG

Vodič za fokus grupe

Pozdrav svima i hvala vam što ste se pridružili našoj današnjoj fokus grupi. Danas ćemo razgovarati o vašim iskustvima u radu s učenicima. Ova fokusna grupa je dobra prilika za dijeljenje vaših promišljanja o profesionalnim interesima Vaših učenika i čimbenika koji djeluju na njih. Želim Vas potaknuti da otvoreno izrazite svoje dojmove, osjećaje i mišljenja bez ustručavanja. Vaši uvidi pomoći će nam da steknemo dublji uvid u interese učenika i steknemo jasniju sliku što ih određuje. Razgovor će biti strukturiran oko četiri ključna tematska područja, uključujući učenički interes za strukovni program, ulogu nastavnog procesa u interesu učenika, ulogu motivacijskih procesa u interesu učenika te uspjeh učenika na tržištu rada po završetku školovanja. Kao što smo vam najavili, naš razgovor će se snimati. Međutim, sve informacije ostaju strogo povjerljive. Nadam se da ste svi sa time suglasni. Predlažem da započnemo s razgovorom.

Opće informacije

1. Kako se zovete?
2. Koliko godina radnog staža imate? Koliko od toga u ovoj školi?
3. Koji nastavni predmet predajete?

Početni interes učenika za strukovni program i promjene kroz vrijeme

1. Kako biste opisali interes učenika za strukovni program kada dođu u prvi razred?
2. Dolazi li do promjene u interesu učenika za njihovu struku tijekom školovanja? Možete li opisati te promjene? Koji su, prema vašem mišljenju, glavni razlozi tih promjena?
3. Kako učenici reagiraju na praktičnu nastavu u odnosu na teorijsku? Utječe li to na njihov interes za struku?

Nastavni proces i poticanje interesa učenika

1. Po vašem mišljenju, u kojoj mjeri kurikulum strukovnog programa podupire razvoj interesa učenika?
2. Kako ocjenjujete opremljenost škole i utječe li to na motivaciju učenika?
3. Koje promjene u kurikulumu ili uvjetima izvođenja nastave smatrate potrebnima za jače poticanje interesa učenika?

Osobni doprinos učitelja razvoju interesa učenika

1. Što vi osobno činite kako biste potaknuli interes učenika za strukovni program – možete dati primjere metoda, pristupa učeniku, načina komunikacije i slično?
2. Kako reagirate kad primijetite pad interesa kod učenika? Imate li strategije za ponovno poticanje interesa?
3. Koje biste resurse ili podršku voljeli imati da bi mogli bolje razviti interes učenika?

Budućnost učenika nakon završetka srednje škole

1. Pronalaze li učenici mjesto na tržištu rada nakon završetka strukovnog obrazovanja?
2. Kako procjenjujete pripremljenost učenika za tržište rada nakon završetka školovanja? Na koje načine škola pomaže učenicima da se snađu na tržištu rada nakon završetka školovanja?
3. Koje su glavne prepreke koje učenici imaju pri zapošljavanju u struci nakon škole?

LITERATURA

Babarović, T. i Šverko, I. (2011). Profesionalna zrelost učenika viših razreda osnovnih škola. *Suvremena psihologija*, 14(1), 91–109. <https://hrcak.srce.hr/83110>

Babarović, T. i Šverko, I. (2016). Vocational development in adolescence: Career construction, career decision-making difficulties and career adaptability of Croatian high school students. *Primenjena psihologija*, 9(4), 429–448. <https://doi.org/10.19090/pp.2016.4.429-448>

Bentsalo, I., Loogma, K., Ümarik, M. i Väljataga, T. (2024). Challenges and risk factors of early leaving from IVET: Perceptions of students and schools' staff. *Vocations and Learning*, 17, 351–371. <https://doi.org/10.1007/s12186-024-09345-2>

Braun, V. i Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>

Crumpton, H. i Gregory, A. (2011). "I'm not learning": The role of academic relevancy for low-achieving students. *The Journal of Educational Research*, 104(1), 42–53. <https://doi.org/10.1080/00220670903567398>

Černja Rajter, I. (2022). *Uloga profesionalne zrelosti u uspješnoj tranziciji iz škole na studij* [Doktorska disertacija]. Sveučilište u Zagrebu. OD-RAZ. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:620456>

Černja Rajter, I., Krpanec, E. i Babarović, T. (2025). Will I ever fit in? The trajectories of person–environment fit of vocational students to their school program. *International Journal of Educational and Vocational Guidance*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10775-025-09772-0>

Eegdeman, I., Plak, S. i Meeter, M. (2025). Relating students' motivation trajectories in the first nine weeks of their vocational education program to dropout and persistence. *Motivation & Emotion*, 49, 364–383. <https://doi.org/10.1007/s11031-025-10127-z>

Fauzan, A., Triyono, M. B., Hardiyanta, R. A. P., Daryono, R. W. i Ariefah, S. (2023). The effect of internship and work motivation on students' work readiness in vocational education: PLS-SEM approach. *Journal of Innovation in Educational and Cultural Research*, 4(1), 26–34. <https://doi.org/10.46843/jiecr.v4i1.413>

Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59(2), 117–142. <https://doi.org/10.3102/00346543059002117>

Grundall, K. i Mack, A. (2023). Influencing students' technical vocational education and training career path: A qualitative research. *Caribbean Journal of Multidisciplinary Studies*, 2(1), 166–198.

Holland, J. L. (1985). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments* (2. izdanje). Prentice Hall.

Holland, J. L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments* (3. izdanje). Psychological Assessment Resources.

Joho, C., Mok, S. Y., Hoffelner, C. i Düggele, A. (2024). Analyzing teachers' competencies in career guidance: A systematic review. *Frontiers in Education*, 9, Article 1488662. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1488662>

Matković, T. i Šabić, J. (2022). *Studija o stanju u području srednjoškolskog obrazovanja u svrhu povećanja obuhvata učenika gimnazijskim programima i smanjivanja broja suficitarnih programa u strukovnome obrazovanju*. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniPlan2021-2027/Studija-srednje-obrazovanje.pdf>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2025a). *Školski e-rudnik* [Web app]. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. <https://mzom.gov.hr/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2025b). *Ustanove za strukovno obrazovanje*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. <https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obra-zovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/ustanove-za-strukovno-obrazovanje/461>

Nye, C. D., Su, R., Rounds, J. i Drasgow, F. (2017). Interest congruence and performance: Revisiting recent meta-analytic findings. *Journal of Vocational Behavior*, 98, 138–151. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2016.11.002>

Popov, J. (2025). Motivation in internship: Working to learn and learning to work. *Journal of Vocational Education & Training*, 77(5), 1502–1522. <https://doi.org/10.1080/13636820.2025.2462957>

Sarmehmet, D., Altınbaş, B. C., Gümrükçüoğlu, N. i Duran, S. U. (2021). Students' professional motivation levels, factors affecting their motivation, and their views regarding their professions: A vocational school of health services example. *Journal of Education and Future*, 19, 75–84. <https://doi.org/10.30786/jef.605861>

Savickas, M. L. (2005). The theory and practice of career construction. U S. D. Brown i R. W. Lent (Ur.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (str. 42–70). John Wiley & Sons, Inc.

Schaap, H., Baartman, L. i De Bruijn, E. (2012). Students' learning processes during school-based learning and workplace learning in vocational education: A review. *Vocations and Learning*, 5(2), 99–117. <https://doi.org/10.1007/s12186-011-9069-2>

Schmid, E., Jørstad, B. i Nordlie, G. S. (2021). How schools contribute to keeping students on track: Narratives from vulnerable students in vocational education and training. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*, 11(3), 47–65. <https://doi.org/10.3384/njvet.2242-458X.2111347>

Spokane, A. R. (1985). A review of research on person-environment congruence in Holland's theory of careers. *Journal of Vocational Behavior*, 26(3), 306–343. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(85\)90009-0](https://doi.org/10.1016/0001-8791(85)90009-0)

Stellmacher, A., Franz, S. i Paetsch, J. (2025). Career choice motivation, academic and social integration, and their relationship with intention to drop out of vocational teacher training. *Empirical Research in Vocational Education & Training*, 17, Article 6. <https://doi.org/10.1186/s40461-025-00182-8>

Su, R. i Nye, C. D. (2017). Interests and person-environment fit: A new perspective on workforce readiness and success. U J. Burrus, K. Mattern, B. D. Naemi i R. D. Roberts (Ur.), *Building better students: Preparation for the workforce* (str. 177–206). Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199373222.003.0008>

Super, D. E. (1953). A theory of vocational development. *American Psychologist*, 8(5), 185–190. <https://doi.org/10.1037/h0056046>

Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. U D. Brown, L. Brooks and Associates (Ur.), *Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* (2. izdanje), (str. 197–261). Jossey-Bass.

Tinto, V. (2017). Through the eyes of students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 19(3), 254–269. <https://doi.org/10.1177/1521025115621917>

Tracey, T. J. i Robbins, S. B. (2006). The interest–major congruence and college success relation: A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 69(1), 64–89. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2005.11.003>

Wille, B., Tracey, T. J., Feys, M. i De Fruyt, F. (2014). A longitudinal and multi-method examination of interest – occupation congruence within and across time. *Journal of Vocational Behavior*, 84(1), 59–73. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2013.12.001>

Wong, L. P. W., Yuen, M. i Chen, G. (2021). Career-related teacher support: A review of roles that teachers play in supporting students' career planning. *Journal of Psychologists and Counselors in Schools*, 31(1), 130–141. <https://doi.org/10.1017/jgc.2020.30>

Wong, L. P. W., Yuen, M. i Chen, G. (2022). Career guidance and counselling: The nature and types of career-related teacher social support in Hong Kong secondary schools. *British Journal of Guidance Counseling*, 50(6), 897–915. <https://doi.org/10.1080/03069885.2022.2040005>

Yan, Z., Omar, M., Kamaruzaman, F. M. i Rasul, M. S. (2025). The influence of extrinsic learning motivation on vocational students' learning motivation: A study of regulation types. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 24(5), 556–578. <https://doi.org/10.26803/ijlter.24.5.29>

Zhang, J., Chen, G. i Yuen, M. (2021). Development and validation of the Career-related Teacher Support Scale: Data from China. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 21(1), 161–185. <https://doi.org/10.1007/s10775-020-09435-2>

Zhang, J., Yuen, M. i Chen, G. (2018). Teacher support for career development: An integrative review and research agenda. *The Career Development International*, 23(2), 122–144. <https://doi.org/10.1108/CDI-09-2016-0155>

Zhang, J., Yuen, M. i Chen, G. (2020). Supporting the career development of technical education students in China: The roles played by teachers. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 20(1), 169–190. <https://doi.org/10.1007/s10775-019-09398-z>

Vocational Interests of Vocational School Students: Insights from a Qualitative Study of Teachers' Perspectives

Iva ČERNJA RAJTER, Ivan DEVIĆ, Eta KRPANEC
Ivo Pilar Institute of Social Sciences, Zagreb, Croatia

The fit between students' vocational interests and the occupation they are studying for is important for their satisfaction, motivation, and professional adjustment. However, the determinants of this fit have been scarcely researched. The aim of this study is to examine vocational teachers' perspectives on the determinants, changes, and ways to encourage students' interest for the chosen vocation. Using focus groups metho-

dology, we collected data of 52 teachers from 8 Croatian vocational schools. Participants reported that students often choose vocational programmes for extrinsic reasons, resulting in a low fit between their interests and the educational programme and stagnation or even a decline of the fit during schooling. As key determinants of the fit, participants highlighted the curriculum, emphasising the need for practical training and integration of theoretical knowledge with practical work. This paper contributes to a better understanding of the determinants of the fit between vocational interests and occupation and highlights the importance of simultaneous action at the level of educational system and interpersonal level to strengthen students' interest in their future profession.

Keywords: person-environment fit, vocational education and training (VET), teachers' perspectives, focus group methodology

Međunarodna licenca / International License:
Imenovanje-Nekomercijalno / Attribution-NonCommercial